

ВАРИЈАНТЕ РАСПОРЕДА У БОРБЕНИМ ГРУПАМА СТРЕЉАЧКОГ ОДЕЉЕЊА ЈАЧИНЕ ТРИ ВОЈНИКА

Винко Жнидаршич
Универзитет одбране у Београду, Школа националне одбране

У тактици малих јединица пешадије Војске Србије, широко је прихваћено да стрељачко одељење напада у стрељачком стожу или у борбеним групама распоређено у облику линије или колоне. Три борбене групе стрељачког одељења јачине три војника су у односу на друге распореде у најчешћој употреби због своје једноставности и у прописима су најдетаљније објашњени и илустровани.

Ради ширег сагледавања свих могућности, поред тренутно прописаних облика распореда у борбеним групама стрељачког одељења Војске Србије, у овом раду су анализирани и други распореди, усклађени са актуелним наоружањем, дужностима и бројем војника.

Анализом могућих сценарија распореда и анализом вероватних варијаната распореда, најоптималније варијанте су разврстане у целине првог и другог реда значајности са циљем да помогну у доношењу одлука о распоређивању војника у малим јединицама.

Утврђено је да борбена група стрељачког одељења коју чине три војника може формирати распоред у облику: линије, колоне, изломљене колоне у лево, изломљене колоне у десно, углом напред, углом назад, степеном у лево и степеном у десно.

Кључне речи: *тактика малих јединица, распоред, борбене групе стрељачког одељења, пешадија, анализа сценарија*

Увод

У савременим условима, старешине најнижих нивоа у командовању, попут командира одељења, имају велику одговорност у слободном одлучивању и деловању уколико правила по којима су у обавези да поступају нису одређена за највећи број ситуација у којима се њихове јединице могу наћи.

Један од таквих случајева је распоред војника при извршењу активности у нападу. Ова тематика је у роду пешадије Војске Србије добро разрађена за нивое чете, њој равних и виших јединица, али на нивоу водова и одељења постоји простор неодређености.

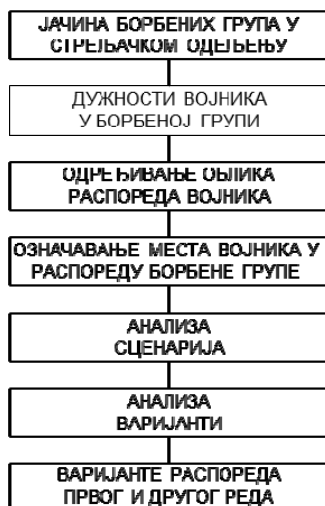
Један од проблема најмањих јединица пешадије је распоред војника у борбеним групама стрељачког одељења, зато што и поред свих промена организације одељења, броја војника и врсте наоружања, у оперативној употреби су искључиво два распореда који подразумевају да се војници крећу у колони и да се из тог распореда развијају у линију (Табела 1).

Табела 1 – Распоред војника борбене групе стрељачког одељења Војске Србије

Облик распореда	Линија	Колона по један
Три војника	● ● ●	● ● ●

Војске које су у чешћим борбеним ангажовањима развиле су и стално унапређују решења која је упутно проверити, макар и на теоријском нивоу и утврдити да ли су погодна да се примене у јединицама Војске Србије.¹ Зато је предмет спроведеног истраживања био усмерен на одређивање варијанти које ће помоћи у доношењу одлука и унапређивање одредби у правилима распоређивања војника у актуелној организацији стрељачког одељења.

Истраживањем су прикупљени јавно и у дозвољеном степену доступни подаци о организацији стрељачког одељења Војске Србије и других војски, као најмањој јединици пешадије, са посебним усмерењем на организацију подјединица, односно, борбених група у извршавању нападних активности. Одређени су употребљиви облици распореда и обележена места војника за дужности које извршавају. Анализом свих могућих сценарија распореда и анализом варијанти вероватно примењивих распореда, на крају су одређене варијанте првог и другог реда (Слика 1). У варијанте првог реда су уврштени распореди војника који су најоптималнији и испуњавају све критеријуме у потпуности, док су у варијанте другог реда уврштени распореди које је могуће применити и понекад се примењују у пракси, нису описане у правилима или су у супротности са важећим прописима.



Слика 1 – Организација истраживања распореда војника у борбеним групама стрељачког одељења

¹ United States, Department of the Army, Headquarters. *The Infantry Rifle Platoon and Squad*. FM 3-21.8. 2007.

Организација и јачина борбених група у стрељачком одељењу и дужности

Истраживана организација стрељачког одељења, је као јединица прописана у Правилу војник-одељење пешадије из 2016. године. Овим правилом је прописано да стрељачко одељење чине девет војника који се пре извршења задатка путем борбеног разброја и у зависности од ситуације деле на две или три борбене групе јачине три или четири војника.² Тако формиран састав није формацијска јединица, има привремени карактер, формира се за сваки конкретан случај и прилагођава се врсти и особинама задатка, условима борбе и особинама простора.³

На основу тога, командир стрељачког одељења или претпостављени старешина, може одлучити да за активности попут чишћења ровова и саобраћајница, израде пролаза у препрекама, уништења појединих објеката, борбених возила, ватрених тачака, извиђања, борбеног осигурања, заседе, објавнице, патроле и слично, изда задатак да га борбена група стрељачког одељења изврши самостално.⁴

Војници у тако формираној борбеној групи су наоружани са три врсте основног личног наоружања и то: аутоматском пушком 7,62 mm M70 или 5,56 mm M21, пушкомитраљезом 7,62 mm M84, полуаутоматском снајперском пушком 7,9 mm M76 и ручним бомбама.⁵ Дужности које им се одређују су: командир групе (наоружан је аутоматском пушком), нишанџија пушкомитраљеза (наоружан пушкомитраљезом), помоћник нишанџије пушкомитраљеза, стрелац (наоружани су аутоматским пушкама) и снајпериста (наоружан је снајперском пушком).

Борбеним разбројем командира одељења или другог претпостављеног старешине, одређује се командир борбене групе и одређују му се задаци.

Назнака да се војници групишу уз средства ватрене подршке или чине засебне стрељачке групе⁶ је нехотично усмерила пажњу већини старешина да на основу такве формације и илустрација⁷, у пракси одређују нишанџије да буду командири борбених група. Ово решење је преиспитано зато што се у таквом сценарију од нишанџије пушкомитраљеза траже способности које су сувише захтевне за једног човека. Тешко је извести да војник-нишанџија, који је уједно командир борбене групе, осматра непријатеља, прати ситуацију, команде командира одељења, отвара ватру из пушкомитраљеза и усклађујући се са својим помоћником, доноси одлуке о употреби борбене групе. Из наведених разлога, а ради јасноће у истраживању, прихваћено је решење да дужност командира групе буде додељена војнику-стрелцу, који је за то оспособљен на лидерском курсу.

² Генералштаб Војске Србије, Команда за обуку. *Правило војник-одељење пешадије*. КзО-43, Л 0-1.5, 2016. тачке 17 и 91.

³ Адамовић, Бранко и др. *Тактика. Борбена дејства тактичких јединица КоВ ЈНА и територијалне одбране*. Уџбеник за Војне академије и Факултете општенородне одбране. IV У-135-1. Београд: Војноиздавачки завод. 1981. страна 38.

⁴ Генералштаб Војске Србије, Команда за обуку. *Правило војник-одељење пешадије*. КзО-43, Л 0-1.5, 2016. тачка 18. и 95.

⁵ Команда за обуку, тачка 17.

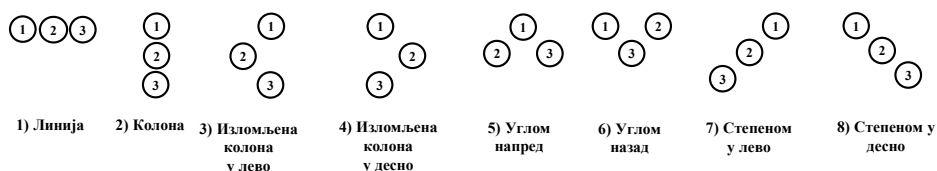
⁶ Команда за обуку, тачка 91.

⁷ Команда за обуку, слика 18, 19, 21, 22, 23.

Облици распореда и обележавање места у распоредима борбених група стрељачког одељења

За борбену групу јачине три војника прописом је објашњено и илустровано да образује борбени распоред у виду изломљене линије која се повија према терену и у колони по један⁸ (Табела 1).

Промишљеним усклађивањем прописаних распореда борбених група стрељачког одељења јачине три војника у Војсци Србије, са распоредима у примени код других оружаних снага, за потребе истраживања одређени су и именовани следећи облици: линија,⁹ колона,¹⁰ изломљена колона у лево, изломљена колона у десно,¹¹ углом напред,¹² углом назад,¹³ степеном у лево и степеном у десно¹⁴ (Слика 2).



Слика 2 – Облици и ознаке места у распореду борбених група стрељачког одељења јачине три војника

Унутар сваког појединачног облика распореда бројевима су обележена места војника којима ће се доделити и одговарајуће дужности (Слика 3).

Анализа сценарија и варијанти распореда борбених група стрељачког одељења

У складу са наоружањем војника и задацима које извршавају прописно је да се формирају две, по саставу, исте групе, састављене од стрелца, нишанције пушкомитраљеза и помоћника нишанције пушкомитраљеза, које се распоређују лево и

⁸ Генералштаб Војске Србије, Команда за обуку. *Правило војник-одељење пешадије*. КЗО-43, Л 0-1.5, 2016. тачка 95.

⁹ Команда за обуку, тачка 95.

¹⁰ Управа пешадије ГШ ЈНА, ССНО (1977) *Правило пешадијска (брдска, планинска) чета - вод*, број 1770, Војна штампарија - Сплит, тачка 163, страна 65. и United States, Department of the Army, Headquarters. *The Infantry Rifle Platoon and Squad*. FM 3-21.8. 2007. Point 3-29. Page 3-6.

¹¹ United States, Department of the Army, Headquarters. *The Infantry Rifle Platoon and Squad*. FM 3-21.8. 2007. Point 3-29. Page 3-6. и предлог аутора

¹² Управа пешадије ГШ ЈНА, ССНО (1977) *Правило пешадијска (брдска, планинска) чета - вод*, број 1770, Војна штампарија - Сплит, тачка 163, страна 65. и United States, Department of the Army, Headquarters. *The Infantry Rifle Platoon and Squad*. FM 3-21.8. 2007. Point 3-29. Page 3-6.

¹³ United States, Department of the Army, Headquarters. *The Infantry Rifle Platoon and Squad*. FM 3-21.8. 2007. Point 3-29.

¹⁴ Управа пешадије ГШ ЈНА, ССНО (1977) *Правило пешадијска (брдска, планинска) чета-вод*, број 1770, Војна штампарија – Сплит, тачка 163, страна 65. и United States, Department of the Army, Headquarters. *The Infantry Rifle Platoon and Squad*. FM 3-21.8. 2007. Point 3-29. Page 3-6.

десно од групе командира одељења у којој се налазе командир одељења, стрелац и снајпериста.¹⁵

Овакв распоред места и дужности војника значи по шест варијанти распореда (1x-2x3=6) за сваки од осам облика распореда, који су у ствари *могући сценарији* распореда две врсте борбених група стрелачког одељења јачине три војника (Слика 4).

Варијанта	Место у распореду			Варијанта	Место у распореду		
	1	2	3		1	2	3
1	(К) Командир	(Н) Нишанција ПМ	(П) Помоћник НПМ	1	(КО) Командир одељења	(С) Стрелац	(Сн) Снајпериста
2	(К) Командир	(П) Помоћник НПМ	(Н) Нишанција ПМ	2	(КО) Командир одељења	(Сн) Снајпериста	(С) Стрелац
3	(Н) Нишанција ПМ	(П) Помоћник НПМ	(К) Командир	3	(С) Стрелац	(Сн) Снајпериста	(КО) Командир одељења
4	(Н) Нишанција ПМ	(К) Командир	(П) Помоћник НПМ	4	(С) Стрелац	(КО) Командир одељења	(Сн) Снајпериста
5	(П) Помоћник НПМ	(К) Командир	(Н) Нишанција ПМ	5	(Сн) Снајпериста	(КО) Командир одељења	(С) Стрелац
6	(П) Помоћник НПМ	(Н) Нишанција ПМ	(К) Командир	6	(Сн) Снајпериста	(С) Стрелац	(КО) Командир одељења

Слика 3 – *Могући сценарији распореда војника у борбеној групи стрелачког одељења јачине три војника*

Укупно је изведено деведесет шест анализа сценарија за обе врсте борбених група. Први скуп од четрдесет осам анализираних сценарија распореда односио се на прву и другу борбену групу, а други скуп од четрдесет осам анализа сценарија распореда је се односило на борбену групу командира стрелачког одељења.

У поступку анализе сценарија, тежиште је стављено на примену прописа у одређивању места војника за сваку одређену дужност, што значајно смањује број варијанти распореда. Овако издвојени сценарији распореда чине скуп варијанти које су *вероватне* за примену.

Анализа варијанти распореда захтева искуство из праксе уз примену логичког размишљања како би се варијанте вероватно успешних распореда разврстале на варијанте првог и другог реда.

У свим анализама издвојени су као најбитнији критеријуми за одређивање места војника у распореду:

- за командира борбене групе – да је његово место на челу, испред војника, на средини распореда и да омогућава поглед ка свим војницима у групи и командовање;
- за нишанцију пушкомитрагеза и помоћника нишанције пушкомитрагеза - да се крећу заједно и да имају могућност да отварају ватру сарађујући као послуга, тако да се место помоћника налази са десне стране у односу на нишанцију или иза њега;

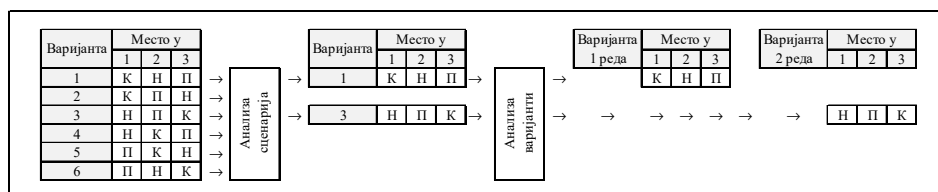
¹⁵ Генералштаб Војске Србије, Команда за обуку. *Правило војник-одељење пешадије*. КЗО-43, Л 0-1.5, 2016. тачка 1. (стрелац), 4. (снајпериста), 13. и 14. (командир групе).

– за стрелца – да има могућност да оствари већу ватру на мањим одстојањима, у односу на снајперисту и да задаци које он извршава помажу у вршењу дужности осталим војницима у распореду;

– за снајперисту – да има могућност да оствари мању али прецизнију ватру на већим одстојањима у односу на стрелца, и помоћника нишанције пушкомитраљеза, да може да садејствује са нишанцијом, а да при том његово место у распореду не утиче на извршење дужности другим војницима у распореду.

Примењени начин рада је сликовито приказан на примеру (Слика 4) ради јаснијег увида у представљени метод рада.

Формирање сценарија се врши пошто се одреде организација, облици распореда и означе места у распореду (1, 2, 3). На ова места се распоређују дужности: командира борбене групе (К), нишанције пушкомитраљеза (Н) и помоћника нишанције пушкомитраљеза (П). Тако је сачињен скуп од шест могућих сценарија. Сваки сценарио је посебно анализиран и уколико је оцењен као употребљив добијао је статус варијанте. У овом случају варијанта 1 и 3 су добиле статус вероватних варијанти распореда војника. Наредном анализом вероватних варијанти 1 и 3, оне су разврстане тако да је варијанта 1 распоређена у варијанте првог реда, а варијанта 3 у варијанте другог реда (Слика 4).











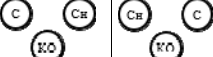






Слика 4 – Пример начина рада у одређивању варијанти распореда прве и друге борбене групе стрелачког одељења јачине три војника

Овакав начин рада је примењен у раду са свим могућим сценаријима за све одређене облике распореда. Добијене варијанте првог и другог реда распореда војника у борбеним групама стрелачког одељења приказане су у Табели 2.

Табела 2 – Варијанте распореда борбених група стрелачког одељења јачине три војника

Група јачине 3 војника			Група командира стрелачког одељења																	
Облик распореда	Варијанта првог реда	Варијанта другог реда	Облик распореда	Варијанта првог реда	Варијанта другог реда															
Линија	<table border="1"> <tr><td>К</td><td>Н</td><td>П</td></tr> </table>	К	Н	П	<table border="1"> <tr><td>Н</td><td>П</td><td>К</td></tr> <tr><td>Н</td><td>К</td><td>П</td></tr> </table>	Н	П	К	Н	К	П	Линија	<table border="1"> <tr><td>С_ж</td><td>КО</td><td>С</td></tr> </table>	С _ж	КО	С	<table border="1"> <tr><td>С</td><td>КО</td><td>С_ж</td></tr> </table>	С	КО	С _ж
К	Н	П																		
Н	П	К																		
Н	К	П																		
С _ж	КО	С																		
С	КО	С _ж																		

Група јачине 3 војника			Група командира стрељачког одељења		
Облик распореда	Варијанта првог реда	Варијанта другог реда	Облик распореда	Варијанта првог реда	Варијанта другог реда
Колона			Колона		
Изломљена линија у лево			Изломљена линија у лево		
Изломљена линија у десно			Изломљена линија у десно		
Углом напред			Углом напред		
Углом назад			Углом назад		
Степеност у лево			Степеност у лево		
Степеност у десно			Степеност у десно		

Може се закључити да је борбену групу јачине три војника груписану око пушко-митраљеза у варијанти првог реда могуће распоредити у пет облика, са варијантом распореда војника унутар: линије, колоне, изломљене колоне у лево, углом назад и степеном у десно. У варијанти другог реда могући су облици четири распореда са варијантом распореда војника унутар: линије, изломљене колоне у десно, углом напред и степеном у десно.

Другу врсту групе јачине три војника груписане око командира одељења могуће је, у варијанти првог реда, распоредити у осам облика, са распоредом војника унутар: линије, колоне, изломљене колоне у лево, изломљене колоне у десно, углом напред, углом назад, степеном у лево и степеном у десно. У варијанти другог реда могући су облици два распореда са распоредом војника унутар линије и углом напред.

Закључак

Оваквим начином анализе могуће је велики број сценарија свести на варијанте којима се додељује степен значајности у виду варијанти првог и другог реда. Ово је важан материјал који се може употребљавати у процесима провере и потврђивања у пракси. Њиховим детаљнијим описом и образлагањем у техничком и процедуралном смислу, старешине малих јединица пешадије би добиле бољи одговор на већину ситуација у којима се јединица може наћи. На основу оваквих нових искустава могуће је ефикасније доносити одлуке што би допринело усавршавању или увођењу нових распореда у оперативну употребу кроз допуни или измену прописа.

Литература

[1] Адамовић, Бранко и др. *Тактика. Борбена дејства тактичких јединица КоВ ЈНА и територијалне одбране*. Уџбеник за Војне академије и Факултете општенародне одбране. IV У-135-1. Београд: Војноиздавачки завод. 1981.

[2] Генералштаб Војске Србије, Команда за обуку. *Правило војник-одељење пешадије*. КзО-43, Л 0-1.5, 2016.

[3] Управа пешадије ГШ ЈНА, ССНО (1977) *Правило пешадијска (брдска, планинска) чета - вод*, број 1770, Војна штампарија - Сплит,

[4] United States, Department of the Army, Headquarters. *The Infantry Rifle Platoon and Squad*. FM 3-21.8. 2007.